

De Eraut

door de

Bereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Zondag 12 Mei 1918. N°. 2103.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonneementen en Advertentieën aan de ADMINISTRATIE. Bureau: N.Z. Voorburgwal 58-60, te Amsterdam. Inzendingen, die later dan Donderdag 's middags te 12 uur worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonneementsprijs: f. 1.20 per drie maanden f. 3.60, voor het buitenland en Ned.-Indië per jaar f. 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f. 0.30. Abonneementen worden aangegaan door het Bureau te Amsterdam, Boekhandelaars, Postdirecteuren enz. Advertentieprijs: van 1 tot 6 regels f. 1.20, voor elke regel meer f. 0.20. Aanvragen en vernieuwing van Advertenties f. 0.12 per regel.

Van de Voleinding.

CCLXXXVI.

ACHTSTE REEKS.

XXXI.

En de vrouw, die zij gesien heeft, is de groote stad, die het koninkrijk heeft over de koningen der aarde. Openb. XVII: 18.

In verband met wat vooraiging, levert het tweede deel van Openbaringen XVII, hoe ingewikkeld en beeldsprakig zijn inhoud dan ook zijn moge, toch geen onoverkomelijke moeilijkheid voor de uitlegging op. Allereerst komt 't er maar op aan, dat men het karakter van deze profetie niet ontdekt, door het voor te stellen, alsof hier een nieuwe Godspraak intrad, die een nieuwe reeks aan de reeks van de Phioelen toevoegde. Reeds wisten we er op, hoe dit afgesneden werd door de betuiging, dat het één uit de Phioelen-herauten is, die hier aan 't woord komt. Het eerste yers betuigt het zoo uitdrukkelijk, dat hier voor twijfel geen plaats blijft. Zoo toch staat er niet terloops, maar als ter inleiding van het gehele apocalyptisch gezicht: »Een uit de zeven engelen, die de zeven Phioelen hebben, nadere en sprak tot mij: »Kom herwaarts en ik zal u toonen het oordeel der groote heer, die daar zit op de vele wateren." Hier blijft dus niets onduidelijks over. We zijn nog onder de bekoring van het Phioelen-visionen, en het is de werking van dit visionen die ons nader getoond wordt. Ook de beduidenis van de vrouw laat hier niets raadselachtigs over. De groote wateren, waarvan hier gewag wordt gemaakt, zijn de heidenwereld, d.i. het is de verzameling der vele volken en naties, die nog tot het einde hun voortbestaan zullen rekken; die juist met het einde dat nadert, hun macht zullen zien toenemen, en alsnu tegen God Almachtig zullen ingaan. Er komt nu de groote scheiding. De geloovigen trekken zich op eigen terrein terug, en worden door de overige bevolking der aarde, als men zoo wil, in den hoek gedrongen. Zij zullen daarentegen maken zich meester van al wat deze wereld aan brutale uitwendige macht vertegenwoordigt. Van daar eerst een hooge spanning. Die spanning slaat in principieele vervorming over, en al spoedig is het resultaat, dat de wereldsche macht op geheel het aardrijk beslag legt, de oprecht geloovigen terugdringt en tot afzondering noodmaakt. Er is niet meer nog schijning, maar allengs volstrekte scheiding. De ontferming Gods trekt zich terug. De eindbeslissing doet het oordeel naderen. En zoo is de uitkomst tweerlei, ten eerste dat de geloovigen een geheel geïsoleerde positie gaan innemen, en voorts, dat in de wereldsche macht de macht van het Beest, gelijk het heet, weer opsteekt. In dit alles ligt alzo niets onduidelijks, mits men nu bij het Beest maar niet denkt aan een ondiep, maar aan een geest des menschen, die aangelegd heeft al wat het menschenkind veredelt en geestelijk verheft, en ten slotte niets meer in zich heeft dan wat den mensch met het dier op één lijn stelt.

Hierbij komt dan in de tweede plaats, dat de verhouding tusschen het heilige en het boze in het leven op aarde een radicale wijziging heeft ondergaan. Men kan dit uit meer dan één oogpunt toelichten. Het sterkst echter springt de radicale ommekeer in het oog, zoo men uitgaat van de volstrekte omkeering die intrad in de verhouding tusschen den Satan en deze wereld. Reken men van het groote Pinksterwonder af, dan was aan Satan door het Kruis van Golgotha zijn beheerschende macht over dit aardrijk, nog wel niet geheel ontnomen, maar toch zoo er door ingeperkt, dat de Kerk van Christus straks kon doordringen, zich kon uitzetten, en zelfs onder de volkeren tot zekere heerschappij kon komen, om de demonische invloeden wel niet op de enkele personen, maar dan toch op 't geheel samenstel der volkeren te breken. Het is de Gemeene Gratie vooral, die hierin voor lange eeuwen een zo heetlijk uitkomst gaf. Niet alleen toch, dat hierdoor het overwicht van het demonische voor lange eeuwen gebroken werd, maar onder de Heidenische volken vertoonde zich alomeren een historische voortgang, die aan dit Heidenische leven zijn eigenlijkheid althans ten deele ontnam, en een dragelijken toestand deed intraden. De uitwendige macht over de wereld was nu overgegaan op de Christenvolken. Deze Christenvolken hadden zich rijk in beschaving en in edeler zin kunnen ontwikkelen, en wat vooral meelde, ze geraakten als van zelf in

bandeling verband. De Christenheid was de eenzaam, die nu niet meer enkel voor de Kerken, maar ook voor het uitwendig leven der volken gold. Vooral de afval van de Mohamedanen en de daaruit geboren Kruistochten hadden aan de Christenheid ook op politiek gebied een groote raamhoorheid gegeven, die de oortogheerschappij nooit niet weerde, dan toch inkromp en versachtte. En het was hierdoor dat een toestand was geboren, die de Heidenische volken allengs zoo meer inbond, hen de heerschappij der Christenvolken erkennen deed, en de gemeenschap van deze gekerstende volken ten leste deed uitkomen als de wezenlijke en eigenlijke menschenwereld, met wie zoo goed als eeniglijk voor het wereldgeheel te rekenen viel. Het overige duurde wel nog voort, en bleef in stand, doch 't was minbeduidend en mindersoortig geworden, en Satan kon er zich niet meer van bedienen, om de demonische macht opnieuw te doen opleven.

Nu wordt er in de Apocalypse met nadruk op gewezen, dat de demonische macht die voorheen de Heidenwereld in staat stelde, om over de geloovigen in Israel te heerschen, thans haar overmacht kwijt was, doch ze vroeger bezeten had, en dat ze nog wel op kleine schaal voortduurde, doch zonder veel beteekenis. Hieruit mocht echter niet worden afgeleid dat deze macht voor goed geknakt en ten onder gebracht was. Integendeel, de engel met de Phioelen wees er met nadruk op, dat dit Beest, zoo toch noemt hij deze Satanische macht, wel, na eerst een tijd geheerscht te hebben, verwaakt en bijna teniet gedaan was geweest, maar dat dit Beest toch nimmer had opgehouden te bestaan, alleen maar meer op den achtergrond. Zoo zou 't echter niet blijven. Een integendeel zou dit Beest straks niet alleen zijn aloude macht terug erlangen, maar zelfs, bij vroeger vergeleken, zijn macht nog zien vergrootten, om alsdan geheel den stand van het wereldsch leven in zijn tegendeel om te zetten.

Dit is de zin en beduidenis van de op zich zelf zoo zonderlinge aankondiging, die we in het 8e vers vinden. Daar toch lezen we: »Het Beest dat zij gesien hebt, was en is niet, en het zal opkomen uit den afgrond en ten verdere gaan, en die op de aarde wonen zullen verwonderd staan, ziende het Beest dat was, en niet is, hoewel het is." De nadere toelichting over dit Beest geeft ons vs. 11, waar ons gezegd wordt: »Het Beest dat was en is niet, is die ook de achtste Koning, en is nu de zeven, en gaat ten verdere." Stellig kon niet uitgesproken worden, dat dit Beest een mensch zou zijn. Hij heet hier toch een Koning. Staat er nu, dat deze Koning was uit de zeven en ten verdere gaat, dan slaat dit terug op vs. 10, waarin het heette: »Het zijn ook zeven Koningen; de vijf zijn gevallen, en de een is, en de ander is nog niet gekomen, en wanneer hij zal gekomen zijn, moet hij ook een weinig tijds blijven." Dit nu is veelal zoo opgevat, alsof hierna de personen bedoeld waren, die de kroon droegen, en zoo heeft men gepoogd, dit zoo uit te leggen, dat de Romeinse Keizers in hun opvolging hier worden aangewezen. Geheel deze opvatting moet intusschen als onjuist ter zijde geschoven. Wie 't zoo poogt uit te leggen, geraakt geheel op doodpaden en moet wel ten slotte tot de conclusie komen, dat 't geen hier dan staan zou van Johannes' dagen, nog een ongekende historie was, zoodat de apostel Johannes de Openbaring niet kon geschreven hebben. Geheel anders daarentegen komt de zaak te staan, zoo ge die zeven hoofden en die zeven bergen opvat, gelijk we aangaven. Staat er dan in vs. 10: »Het zijn ook zeven Koningen, de vijf zijn gevallen, en de een is, en de ander is nog niet gekomen", dan slaat dit niet op persoonlijk vorsten, koningen of keizers, maar op stukken, deelen, perioden, in de groote wereldgeschiedenis. In Egypte, in Assyrië, in Babylon, in Perzië, in Griekenland, is dit dan begonnen, in Rome openbaarde het zich toen Johannes leefde; dit was alzo de zesde periode; en ten slotte zou hier nu nog het rijk van den Antichrist aan worden toegevoegd. Steeds komt 't alsoo neder op de verhouding tusschen de Goddelijke heerschappij en hetgeen uit 't creatuurlijke leven in den loop der geschiedenis opkomt. Dit wisselt af, het blijft niet steeds eender. Veleer neemt 't steeds een andere gestalte aan. Het onderscheid tusschen deze op elkaar volgende gestalten is duidelijk herkenbaar. Met Rome is men in de zesde periode, en in Rome's gestalte blijft het voortdurend tot op het einde voortgaan, en dan komt er niet anders meer en kan er niet anders meer komen, dan de Antichristelijke verschijning, die zich aandient,

nog wel in een mensch, maar in een zoo diep gezonken mensch, dat hem de naam van het Beest moet worden toegevoegd. Als er staat: »Het zijn ook zeven Koningen", moet dit alzo verstaan niet van koninklijke personen, maar van Koningen, alsof er geschreeven stond: »Er zijn zeven rijken, die op elkaar volgen zullen", en hieraan wordt dan nader toegevoegd, dat van deze zeven rijken toentertijd vijf reeds geheel onder waren gegaan, terwijl het zesde nog stond, en waaronder dan het Romeinse Rijk is te verstaan; doch aan deze zes zal dan in het einde nog een laatste rijk van heel andere oorsprong worden toegevoegd, en dit zevende of laatste rijk zal dan het rijk zijn van den Antichrist. Daarom staat er dan ook bij, dat dit zevende rijk er nog niet is, en voorts dat, als het zal komen, het niet van langen duur zal zijn, doch slechts een weinig tijds zal blijven.

Er doet zich alzo de nitrodering voor, dat het getal zeven dat in vs. 9 en 10 voorkomt, geen globale beteekenis heeft, maar in de eigen beduidenis van het cijfer moet worden genomen. Metterdaad zijn zeven rijken bedoeld, die achtereenvolgens heerschappij over het aardrijk hebben uitoefend of uitoefenen zullen. En is 't nu ten slotte aan dit zevende rijk, d.i. aan het rijk van den Antichrist, toegekomen, dan zal de geschiedenis van ons menschenlijk geslacht op deze aarde geheel zijn afgelopen, en de algehele ommekeer van 't aardrijk intreden, zoodat alsnu hetgeen in hoofdst. 21: 1 geprofeteerd wordt, moet plaats grijpen en de nieuwe hemel en de nieuwe aarde in haar eeuwige heerlijkheid schitteren zullen. Daarop volgt dan de aankondiging van de tien koninkrijken die op zullen komen. Wel wordt de Antichristelijke koning nog vooraf als eigenlijk een laatste Heerscher aangeduid, doch dit doet niet op een voortloper van het cijfer acht. Zoo toch staat er: »Het dier, het beest, dat was en is niet, is uit de zeven, doch is ook de achtste en gaat ten verdere"; doch hierdoor wordt eeniglijk aangegeven, dat er een overgang zal plaats hebben, derwijls in het ooglopend, dat het den indruk zal achterlaten, alsof de Vorst die dezen overgang maakt, tweemaal optrad, eerst in zijn oorspronkelijke gestalte, en daarna voor de tweede maal in de nieuwe gestalte, die gevolg van den overgang was. De laatste Napoleon trad eerst op als President van de Republiek, en werd daarna Keizer. Nu was dit alzo beide malen geheel dezelfde persoon. Toch neemt dit niet weg, dat men optellende de personen, die in Frankrijk het reglement voerden, als van zelf Napoleon III, hoewel hij slechts één persoon was, tweemaal achter elkaar noemen kon; en dan immers krijgt men hetzelfde wat hier in vs. 11 staat, t.w. dat deze Antichrist uit de zeven was, maar toch ook in zekeren zin als de achtste optrad, en dat hij daarna ten verdere ging. Ook dit 11e vs. is volstrekt onbegrijpelijk, zoo men vs. 9 en 10 van op elkaar volgende Romeinse Keizers verstaat, maar verklaart zich als van zelf, indien men geheel deze zinsnede opvat van de zeven perioden, die in de wereldheerschappij op elkaar gevolgd zijn, en die ten slotte moesten uitloopen op de Antichristelijke periode, welke van zelf den overgang van de wereld in haar tegenwoordige gesteldheid, zou doen gelijken op het Beest, dat was, en niet is, hoewel het is.

In hoofdst. 21: 1 echter komt dit alles hierop neder, dat het Romeinse rijk in het normale historische verloop, het laatste is. Wat daarna als 't zevende of achtste te komen staat, is van geheel anderen aard. Draagt een geheel ander karakter, en behoort niet tot de historie van het bestaan der wereld, maar kenteekent haar verwildering, insinering en ondergang. Met het oog hierop nu vestige men er scherp de aandacht op, dat de tien Koninkrijken, waarvan voor het eerst in vs. 12 melding wordt gemaakt, niet tien nieuwe rijken zijn die op het rijk van Rome's Keizer zullen volgen, maar de deelen zijn, waarin dat Romeinse rijk zich straks zal splitsen, of wil men, uitbreiden. Zoo is het dan ook in de twintig eeuwen na Keizer Augustus, onder wiens bewind de Christus geboren is, steeds verstaan. Op zichzelf deed het er niets toe, onder wat Keizer Maria haar eenig kindje ter wereld bracht. Maar toch wordt in Lukas II het verhaal van Jezus' geboorte ingeleid met de aangifte, dat 't geschiedde in de dagen van Keizer Augustus, en zelfs wordt de Stadhouder van den Keizer genoemd, die het keizerlijk gezag over Syrië en alzo ook over Palestina en Jeruzalem uitoefende. Van meent wordt alzo aangegeven, dat al wat in Bethlehem plaats greep, en daaruit voortvloeide, plaatsgreep in het Romeinse Keizerrijk, en onder de hoogheid van 't Keizers land-

voogd. Ja, sterker nog wordt er in Lukas II bijgevoegd, dat de order voor de beschrijving niet enkel voor Palestina, maar voor heel de wereld gold. Er staat toch uitdrukkelijk bij: »Er ging een gebod uit dat de gehele wereld zou beschreven worden". Van deze opvatting nu is daarna nimmer afgeweken, en al mag niet voorbijgegaan, dat de Germanen een poging waagden om de Romeinse rechtsbedeeling door het Germaansche recht te vervangen, en dat de leiders der Fransche Revolutie zich er op toelieden, om de bestaande rechtsbedeeling door een geheel andere te vervangen, gelijk ook nu weder de Maximalisten en Bolsjewiki in Rusland er zich op toelieden, om nog radicaler in te grijpen, en al wat duaver als recht gold, onderstoven te keeren, — toch kan dit alles het vaststaande feit niet te niet doen, dat het Romeinse recht al deze eeuwen door het fundament voor alle rechtsbedeeling in ons werelddeel gebleven is.

Soms scheen 't zelfs alsof hierbij overdriving heerschte, zoodat men er lange eeuwen zich op toeliede om nog steeds van den »Romeinischen Keizer", nu eens meer in Oostrijk, dan meer in Duitschland, te blijven gewagen. »Romeinischer Keiser" was niet slechts een eertitel, maar een historisch geijkt regerings, die steeds bedoelde, duidelijk te doen uitkomen, dat de Romeinse heerschappij wel een radicale herschepping en verandering had ondergaan, maar in 't minst niet ondergegaan was. Zoo diep is, niet slechts de saamhoorigheid, maar de identiteit van Rome's rechtsbedeeling met de rechtsbedeeling van de Christenstaten eeuw na eeuw gevoeld, dat in de uitgave van het Romeinse recht na Constantijn den Groote, tot zelfs op den titel de hoogheid Gods als bron van dat recht werd, en nog wordt, aangegeven. Dat hierin overdriving heerschte, mag niet geheel ontkend, maar eeuw na eeuw bleef toch de overtuiging de geesten beheerschen, hoe in het oude Rome niet alleen het private, maar ook het publieke recht zijn historische ontwikkeling gevonden had. Iets wat te gereeder ingang vond, daar niet ontkend mag worden, dat het oude Rome van Godswege de roeping, en voor die roeping de gaven, ontving, om het recht klaarheid dan enig ander volk te doorzichten. Wat Griekenland in zijn kunstgave ontving, bleef aan Rome onthouden, maar ook omgekeerd ontving Rome wat Griekenland misse moest; en die aan Rome verleende gave schitterde in de zeldzaam diep uitgewerkte rechtsbedeeling.

Hierbij komt nu in de tweede plaats, dat het Romeinse rijk het laatste in de reeks der groote wereldmonarchieën was. De wereldrijken, die aan Rome vooraigingen, brokkelden na verloop van enkele eeuwen, of zelfs na zeer korten tijd, weer af, maar het Romeinse rijk had geen opvolger, het was het machtigste, maar ook het laatste in de reeks van de zes, en zal ten slotte alleen nog maar door het rijk van den Antichrist vervangen worden. Vandaar dan ook, dat de latere machthebbers er steeds prijs op stelden, zich als de erigenamen, de opvolgers en de vervangers van het Romeinse keizersbewind aan te diepen. Hierop nu doet de Openbaring van Johannes, waar gewag wordt gemaakt van de tien hoornen. In vs. 12 toch lezen we: »En de tien hoornen, die zij gesien hebt, zijn tien Koningen, die het Koninkrijk nog niet hebben ontvangen op één uur met het Beest. Deze hebben eenenlei meening en zullen hun kracht en macht aan het Beest overgeven." Het behoort wel nauwelijks opgemerkt, dat het getal van tien hier geen cijfer is, maar de gehele groep aanduidt. Bedoeld is alzo, er op te wijzen, dat het Romeinse Keizerrijk, hoe lang het zich ook nog moge handhaven, toch ten slotte zijn heerschappij aan andere volken zal moeten overgeven; mits wel verstaan zij, dat hierna niet een geheel nieuwe macht zal opkomen, maar veeleer de superioriteit van het Romeinse rijk, onder de blijvende rechtsbedeeling, zal worden verschoven en verplaatst. Dit nu duurt nog steeds, zelfs op zeer eenzijdige wijze, alzo voort. Ook al denkt men toch niet aan de regerende Vorsten, die in hun titels nog oud-Romeinse inlasschingen opnamen, en al niet men eeniglijk op de rechtsbedeeling, dan moet toch nog steeds erkend, dat het Romeinse recht bij alle rechtsstudie op den voorgrond treedt, en dat gelijk de oud-Griekse kunst nog steeds de kunst beheerscht, zoo ook het oud-Romeinse recht nog steeds een nimmer losgelaten historische kracht bezit, die uit het oude Rome tot ons is gekomen.

Die tien hoornen in vs. 12 duiden er alzo op, dat het groote Romeinse keizerrijk niet in zijn machtige eenheid zal blijven voortbestaan. Veeleer moest toch reeds profetisch worden aangekondigd, dat zijn machtige eenheid zou te loor gaan, doch al brak Rome als eenheid, toch zou 't in gewijzigden vorm zijn voortbestaan vinden in zekere groepen van naast elkander op tredende machtsstaten, en deze machtsstaten zijn het die hier als de tien hoornen worden aangeduid. Als er toch staat: »deze tien hoornen zijn tien Koningen", beteekent de hoorn niets anders, dan het machtsmiddel waarover de stier en de bok beschikken om zich te doen gelden. Niet persoonlijk koningen, maar Koninkrijken zijn er mede aangeduid. En de profetie houdt in, dat, komt eens het Romeinse Keizerrijk te vallen en uiteen te spatten, er, met name in Europa, achtereenvolgens en naast elkander zeker aantal Keizerrijken of Koninkrijken zal gevormd worden, die, dingende naar de wereldmacht, er niet in slagen zullen deze te verwerven, maar toch achter elkaar en naast elkaar van genoegzame macht en beteekenis zullen zijn, om het beeld en type van het oude Romeinse Keizerrijk opnieuw te vertoonen. Natuurlijk hing dit met de Gemeene Gratie saam. Het is God Almachtig, die de gaven welke het menschenlijk leven beheerschen, van oudsher onder de volkeren heeft verdeeld. Deze van God aan de volken gegeven aanleg en natuur bestelde voor wat uit sluit een volk worden zou. Toenderhalve met de groote volksverhuizing een geheel andere verdeling van Europa onder de volken tot stand kwam, kon het niet anders, of met gestadige afwisseling zou volk na volk zich naar voren dringen, om zich als de plaatsvervanger van het oude Rome te doen gelden. Dit nu wordt hier aangeduid door de tien, d.i. door een zeker aantal Koninkrijken, die als hoornen op zouden komen, door geweld zich de heerschappij zouden verzekeren, en eenmaal in de beschikking over deze heerschappij geslaagd, zich op onderscheiden manier als de van God bestelde beheerschers over het leven zouden aandienen.

Er is alzo geen kwestie van, dat met deze tien hoornen, of koningen, of dynastieën, een zevende wereldrijk aan het aloude Romeinse rijk zou worden toegevoegd. Onder het te verrijken machtsbetoon van deze tien hoornen of Koninkrijken, zou de historie niet anders zien optreden, dan een nabooten in gewijzigden vorm van wat in Rome, of wil men in Byzantium, onderging. Van zelf was al wat hieromtrent aan Johannes geopenbaard werd, zuivere apocalypse. Er viel in de gebeurtenissen van die dagen nog niets van dit alles te bespeuren. De Keizer van Rome was, toen Johannes op Pathmos zijn openbaring ontving, nog de volstrekte heerscher in geheel de bekende wereld, en nog geen macht was tegen hem opgestaan, om hem de wereldheerschappij te betwisten. Juist daarom echter is deze apocalypse zoo rijk en zoo verstrekkend. Vandaar dat Johannes begon met zich over dit beeld van de toekomst ten eerste te verwonderen, doch vandaar dan ook, dat de Engel hem toeriep: »Waarom verwonderd go u? Ik zal u zeggen de verborgenheid der vrouw en van het Beest dat haar draagt, hetwelk de zeven hoofden heeft en de tien hoornen." Immers juist in die zeven hoofden diel deed op de monarchale perioden, welke op elkaar volgden, en ten slotte in het rijk van den Antichrist onder zoden gaan, en in die tien hoornen die straks het leven der volken zouden aanduiden, lagen de hier vooruit aangegeven historische gebeurtenissen, die tot aan de komst van den Antichrist den loop van het leven der volken beheerschen zouden. Voor den Engel was dit klaar en doorzichtig, Johannes daarentegen kende dit gebeuren niet, en verwonderde er zich over. En het is deze klare, heldere profetie die hem nu de toekomst tot op den Antichrist doet voorzien.

Dr. A. K.

„Zwijg niet tot mijne tranen".

Hoer, Heere, mijn gebod, en neem mijn geroep ter oore; zwijg niet tot mijne tranen; want ik ben een vreemdeling bij U, een bijwoner, gelijk alle mijne vaders. Psalm XXXIX: 13.

Het jonge kind, dat de jonge dochter scharre, de vrouw meent, en de man uit zijn smart in luidde klachten. Bij het opgaan van Jezus naar Golgotha, riep Hij, niet aan de mannen, maar aan de vrouwen toe: »Weest niet over Mij, maar over uwezen, want de dagen komen, waarin ge zagen zult: Zalig zijn die borsten die niet gesoogd hebben." Als nu hier de Psalmist het voor zij

God uitkijkt, dat hij zijn tranen niet stelpen kan, en nu bidt en smeekt dat zijn God op zijn geschied antwoorden moge, en daarom uitroept: »Zwijg niet tot mijn tranen!», dan is het een overtuiging, dat hij hierin uitgesproken, een aangegrepen ziel die hier voor haar God klaagt, en die zich ten slotte in tranen verliest en nu weer gemeenschap in haar leed met haar God zoekt. Zij kan niet meer tot haar God naderen, en daarom is haar stille verzuchting, dat God mocht naderen tot haar, of althans niet langer zwijgen mocht, en een woord, een klacht, een betoon van genade naar haar diepste wezen mocht doen uitgaan.

Daarom roepen: »Zwijg niet tot mijn tranen!», doch hierbij allermeest aan een vrouw denken. Hiermede is niet gezegd, dat ook de man niet in tranen zijn leed kan uitklagen, maar gedurig toont het leven ons toch, dat als man en vrouw bij het leven van hun heveling staan, de moeder in tranen uitbarst, terwijl de man soms ook een enkelen tranen mag afdrogen, maar toch gemeenschap op heel andere wijze aan zijn rouw uiting geeft.

Het is het verschil in gemoedsaangleg tusschen de vrouwelijke en de mannelijke natuur die zich hier zoo scherp afteekent. Dit verschil moge niet in alle landstreek even sterk uitkomen, en uit de Schrift merken we gedurig, hoe in 't Oosten de man veel meer dan bij ons zich vaak in 't weenen uitkijkt. Maar in 't gemeen genomen, valt toch niet te loochenen, dat de vrouw zich eerder toe neigt, om tot haar leed 't zwijgen te doen, en al spoedig haar jammer niet meer in veel woorden uitsprekt, doch zich verliest in haar tranen, en in die tranen stiling van haar leed vindt.

Staat nu dit smartelijke weenen, gelijk in dit woord van den Psalmist, ook op den man over, dan is dit een teken, dat de smartelijke gewaarwording een bijzonder pijnlijke aandoening aan de ziel gaf, en dat ook hij, al was hij man, het ten slotte niet meer verkwopen kon, en in 't eind, als ware hij een vrouw, ook zelf voor zijn God in tranen uitbarst. En juist dit geeft dan aan den man dit gevoel van wanhoop. Vandaar dat hij hier zoo droef en klagelijk uitroept: »O, mijn God, zwijg niet tot mijn tranen. Doe niet alsof ik een vreemdeling bij U ware, maar laat uwe vertroosting indalen in mijn hart!«

Daarom roepen: »Zwijg niet tot mijn tranen!», dat de vrouw niet licht aan haar aard en natuur. 't Is ons eenmaal zoo ingeschapen, dat we op meer dan één wijze licht kunnen geven aan wat ons innerlijk benuwt.

Het klaart is ons dit gegund, als we met ons denken en overwegen diep en ten volle in ons leed indalen, en al dit in ons versmelende leed zich in ons denken samentrekt, en in het duidelijke woord evenredige uiting kan vinden. Dit echter is zelfs bij den man niet altoos even sterk. Ook door het hart van den man sluip veel leed, dat zich niet in 't klare woord vertolkt, maar in een hinderlijke aandoening en in een teleurstellende gewaarwording aan het zelfbewustzijn opdringt.

Doch juist hierin nu is de vrouw anders aangelegd. De vrouw neigt er toe, om als dieper leed haar overvalt, al spoedig het indenken en van prijs te geven, en zich te laten ontroeren in het diepe gemoedsbesef. Dit verleidt haar dan eerst tot de veelheid van woorden en gedachtenutingen. Vooral de dieperlevende vrouw wordt er dan stil onder en trekt zich in zichzelf terug, en als 't hart dan week wordt, zwijgt ze en laat 't oog vochtig worden, en die tranen doet haar goed en stilt de aandoening van het hart.

Vooral bij een leed dat zich gedurig herhaalt, en haar van man of kind toekomt, is het in haar tranen een gedurig zich vertolken van 't gewonde hart. Het is dan meer het gevoel dan het bewustzijn dat tot uiting komt. En alneemt die smartutiging, bij den man veelal een meer zich in klacht uittend verloop, gedurig merkt men toch weer, hoe de vrouw die in haar tranen licht zoekt, niets minder, soms zelfs meer in haar smart of teleurstelling in leeft, dan de man die er het snijdende woord voor vindt.

Ook hier treedt uitersaam soms stufende eenzijdigheid in. Zoo als er kinderen zijn, jongens zoo wel als meisjes, die, als iets hen tegenaakt, zich geen oogenblik bedwingen kunnen, maar op staanden voet in heftig schreien en huilen uitbarsten, zoo ontmoet ge ook niet zelden vrouwen, die alle zelfbeheersching verloren, en soms bij het minste dat haar deert en in den weg staat, in een huilen uitbarsten, dat enkel hartstocht verraadt, en waarin de diepe toon van 't leven voor God schier nooit tot uiting geraakt. Dit ligt aan 't verschil van aard en natuur, en waar hier van een schreien voor God sprake is, blijft daarom al wat naar passie ook maar zweemt, gewerd.

Doch ook al blijft de passie uit, hieruit volgt nog in 't minst niet, dat alle stilleren ernstiger uitweenen van haar smart voor de vrouw een zich keeren tot haar God is. Veleer schijnt dit waar 't heet: »Zwijg niet tot mijn tranen!« te worden overschat. Veleer zijn de aangrijpingen van het vrouwelijk gemoedsleven, die de tranen als van zelf doen opwellen, zonder dat daarom 't gemoed de gemeenschap met haar God reeds gevonden heeft.

Volstrekt niet van alle vrouwen kan gezegd, dat ze of nabij haar God levend of in hange zonden verloren zijn. Er zijn zoo tal van mannen niet alleen, maar ook vrouwen, die 't leven hoogst ernstig opvatten, die zich een hooger levensdoel voor oogen hebben gesteld, maar die toch afwerven van het heilige en 't zoet der zalige gemeenschap met haar God nog nimmer gesmaakt hebben.

Juist zulke afgedoolden nu, die als mannen en vrouwen van ernstiger levensopvatting bekend staan, kunnen maar al te bitterlijk in diepe teleurstelling verzonken, om 't onbevredigende dat haar levenskring tenslotte bij hen achterlaat.

O, ze zijn dan zoo ernstig, en er is zooveel in hen dat aantrekt, maar toch, naar den levenden God gaat hun ziel niet uit, zijn Woord held op hun Gids op 't levenspad te zijn, en ten slotte dolen ze af op eigen gekozen paden en vallen aan vertwijfeling ten prooi. In zulke oogenblikken van vertwijfeling nu overkomt 't aan deze afgedoolden vaak, dat ze toch weer een trekking naar den levenden God gevoelen. En dan komt 't ook bij hen tot 't snijdende uiting: »Zwijg niet o, God tot mijn tranen!«, een klacht waarop God dan juist niet antwoordt, maar het zulke zuchtters en klagers niet om 't vinden van hun God, maar eeniglijk om verlossing van leed te doen was.

Derwijs bang kan dit worden, dat de bekleemde ziel, gelijk 't sloters van dezen psalm het toont, ten slotte zelfs van God wegvleedt, zich in zichzelf terugtrekt, en in 't van God afsjien vrede poogt te vinden. Immers ten slotte heeft

't bij dezen klager in vs. 14: »O, God, wend U van mij af, dat ik mij verkwikke eer ik heenga en ik niet meer zij!«

Maar gelukkig zijn dit toch hooge uitzonderingen. Is eenmaal de ziel zoo ernstig geschokt en aangegrepen, dat het zwijgen van haar God haar onuitstaanbaar wordt, en dat ze in stille verzuchting weened over 't gemis van Gods gemeenschap klaagt, en het eenmaal over de lippen kwam: »Zwijg, niet o, mijn God, tot mijn tranen, « dan ligt hier toch van zelf in, dat 't weenen der ziel van haar God uiting, en dat de afgedoelde en verlatene nu de innige behoefte gevoelt, dat haar God haar weder met zijn gemeenschap verkwikke.

Is 't nu zoo, dat er op dit zuchten en op die tranen niet aanstands een verademing volgt, doordien God nog niet tot de ziel nadert en haar zijn vrede nog niet doet smaken, dan zegt dit in 't minst niet, dat God zich voor goed en voor immer van haar terugtrekt, maar kan juist dit spenen van de ziel aan Gods nabijheid het van God bestelde redmiddel zijn, om haar met te inniger volharding naar haar God te doen zuchten, en ten slotte zóó te doen zuchten, dat ze de gemeenschap met haar God terug erlangt, en haar tranen voelt drogen onder de werking, die haar God haar vanzelf in de ziel doet ervaren.

Alles hangt er maar aan, of de drang naar God bij zulk een gesteldheid van 't gemoed oprecht is. Dan toch houdt ze steeds inniger aan in 't zoeken van haar God. En al mocht 't dan zijn, dat God haar ziel nog voor een tijdlang in haar ballingschap van haar God doet verkwikken, dan daagt straks toch de volstrakte ure, dat ze zelfs ook voor de ballingschap van God danken kan. Juist toch dat God zich eerst terugtrok, gaf dan toch aan de zielen den prikkel, om in 't zoeken van haar God te volharderen.

Dr A. K.

Amsterdam, 10 Mei 1918.

Ons heerlijk Hemelvaartsfeest kwam op nieuw de glorie ons verkondigen van onzen Koning, die, na op aarde de bangste worsteling met de macht der duisternis te hebben bestaan, als overwinnaar weerkeerde naar den hemel en daar gezeten is aan de rechterhand Gods, van Wien hij alle macht in hemel en op aarde ontvangen heeft.

Daarom gaat van die hemelvaart van Christus weer de roepstem: *sursum corda*, de harten omhoog, tot ons uit. Christus heeft door ten hemel op te varen het geestelijk middelpunt van ons leven verplaatst van deze aarde naar den hemel. Het ware leven moet voor Gods kind niet op aarde zijn, maar daarboven, waar Christus is, ons heerlijk Hoofd. Hier op aarde zijn we gasten en vreemdelingen, maar ons ware vaderland is in den hemel, waar Christus is heengegaan om plaats voor ons te bereiden. Waar we schat is, zegt Christus zelf, daar zal uw hart zijn, en is de beste schat van den Christen niet het leven dat in Christus verborgen is bij God en eens in de voleinding der eeuwen in volle schittering zal worden geprepareerd?

Het is wel goed, dat ons Hemelvaartsfeest ons dat weer herinneren komt, want we loopen gevaar, vooral nu de zorgen van ons dagelijkse leven zich zoozeer vernieuwden, te veel in het stofelijke en aardse op te gaan. Waar het hart vol van is, vloeit de mond van over, zegt de wijze Spreukendichter, en wanneer ge naar dien maatstaf beoordeelt wat in veler hart omgaat, dan schijnt het, alsof het geestelijke schier geheel op den achtergrond is geraakt en het aardse overheerscht. Leg uw oor te luisteren naar de dagelijkse gesprekken om u heen, zelfs op den Dag des Heeren, en ge vangt zoo zelden een geestelijken toon op, waaruit de warme bezieling van het geloofsleven u tegen rijst; het is alsof veler gedachten schier uitsluitend opgaan in de vraag: wat we eten, waarmede we ons kleeden, hoe we door deze zorgvolle tijden ons heemlaan zullen. We zijn naar onze natuurlijke geboorte, »uit de aarde aardsch!«. Dat aardse hangt ook bij een kind van God als looden gewicht aan de vleugelen der ziel, doet ons telkens weer klevan aan het stof en belemmert ons om onzen wandel in den hemel te hebben. Dreigt dit gevaar ons steeds, hebben we altoos er mee te worstelen, des te grooter wordt het, als gebrek en kommer kloppen aan de deur van ons huis, we gebukt gaan onder de zorg van ons dagelijks brood en de last van het leven al zwaarder op ons drukken gaat. Dan is het alsof de veerkracht der ziel verlamt om ons uit dit aardse leven weer los te maken en door het geloof ons weer op te heffen naar boven, waar alleen de gemeenschap met Christus, onzen Heiland, kan worden gesmaakt.

Moge daarom de bezielende kracht, die van ons Hemelvaartsfeest uitgaat, ook door ons Christenvolk weer ervaren worden. Zoo wanneer ik verhoofd zal zijn, heeft Christus zelf gezegd, zal ik ze allen tot mij trekken. Gelijk de magneet het ijzer aantrekt, zoo gaat er van onzen verhoogden Koning een wonderbaar geheimzinnige aantrekkingskracht uit tot de harten der zijnen. Aan zich zelf overgelaten, zouden ze door de wet der zwaartekracht gebonden blijven aan de aarde, maar wanneer Hij ze trekt, dan ontworstelen ze zich aan de beelden en kluisers dezer wereld en zeggen met den Psalmist: »Ik heb mijn hart, o God der goden, tot u op. Calvijn heeft dat zoo wonderlijk op schoen gevoeld, toen hij daarin de heerlijke betekenis van het Avondmaal zocht, niet dat Christus op aarde nederdaalde om in brood en wijn ons met zijn vleesch en bloed te voeden, maar dat hij onze harten optrok in den hemel om daar de innigste gemeenschap met hem te oefenen. En dat is het wat ook ons Hemelvaartsfeest ons telkens weer prediken komt. Want dat Hemelvaartsfeest verkondigt ons niet alleen de glorie van onzen Heiland, die in de hoogte is opgevaren, de gevangenis gewankelend heeft gevoerd en gaven heeft uitgestort tot de menschen troost, maar het roept ons ook toe, dat onze wandel in den hemel moet zijn, want we zijn met Hem in den hemel gezet, en waar Hij is, daar zal ook zijn discipel zijn.

Verplichte aftreding.

Naar aanleiding van onze artikelen over de Kerkeraadsverkiezingen werd ons nog de vraag gesteld, of we ook de gronden wilden aangeven, waarom in onze Kerkenorde de verplichte aftreding van de ouderlingen en diakenen als regel wordt gesteld.

Nu is dit vraagstuk reeds meermalen uitvoerig in de kerkelijke pers behandeld en daarom meenden we, dat het niet noodig was in onze artikelen over de Kerkeraadsverkiezingen hierop nogmaals in den breedte in te gaan. Maar nu het blijkt, dat er nog altoos broeders zijn, die deze verplichte aftreding niet in overeenstemming achten met het Woord van God, kan het toch zijn nut hebben nogmaals kort de gronden aan te geven, waarom onze Gereformeerde Kerken als regel voor de verplichte aftreding van ouderlingen en diakenen waren en dit ook in onze Kerkenorde als regel hebben gesteld.

Wat in de Heilige Schrift van die verplichte aftreding der ouderlingen en diakenen nergens gesproken wordt, is volkomen juist. Natuurlijk volgt daaruit nog niet, dat de ouderlingen en diakenen, waarvan de Schrift spreekt, voor heel hun leven werden benoemd en ze niet, na een zeker aantal jaren gediend te hebben, uit hun ambt weer ontslagen konden worden. De Schrift leert ons wel, dat wie tot den Dienst van het Woord geroepen wordt, zich geheel en voor goed aan dien Dienst heeft te geven. Maar de aanduidingen over de ouderlingen en diakenen zijn te weinig om daaruit met zekerheid iets af te leiden. Men kan alleen zeggen, dat er geen rechtstreeks Goddelijk gebod is aangaande deze verplichte aftreding. Een Kerk, die ouderlingen en diakenen, niet voor een zeker aantal jaren, maar voor het leven beoogt, zou daarom zeker niet tegen het gebod Gods ingaan. In sommige Gereformeerde Kerken heeft men dan ook wel degelijk ouderlingen en diakenen gediend, die voor hun leven werden benoemd. Zoo o.a. in de vluchtelingenkerk te Londen, die door a Lasco was georganiseerd, en zoo ook, naar Voetius mededeelt, in de Kerk te Groningen in zijne dagen.

Wat verreweg de meeste Gereformeerde Kerken echter, op het voetstap van wat Calvijn te Genève instelde, de ouderlingen en diakenen niet voor het leven, maar voor een bepaald aantal jaren hebben benoemd, vond zijn oorzaak in praktische gronden en wel in de volgende: Voor eerst in het belang dezer personen zelf. Het is vooral dit motief, dat in onze Kerkenordeningen op den voorgrond wordt gesteld. Een Dienaar des Woords geeft zich geheel aan zijn ambt en wordt daarom ook door de Kerk naar het bevel van Christus onderhouden, zoodat hij geen ander beroep of betrekking heeft waar te nemen, om daarmee zijn brood te verdienen. Daarom kan hij zich ook voor zijn leven lang aan dezen dienst geven en wanneer hij door ouderdom of ziekte onbekwaam voor dezen dienst geworden is, zorgt de Kerk, die hij diende, voor zijn pensioen en evenzo voor zijne weduwe en wezen. Was de Kerk nu in staat om dit evenzo te doen voor al de ouderlingen en diakenen, zoodat deze broeders zich geheel, hun leven lang, aan dezen dienst konden wijden, dan zou er op zich zelf geen bezwaar wezen ook hen voor geheel het leven te benoemen. Maar de moeilijkheid, waarin de Kerken vaak verkeerden om zelfs de predikanten behoorlijk te verzorgen, maakte, dat elke gedachte alsof de Kerk ook alle ouderlingen en diakenen salarieren kan, zoodat zij zich geheel aan dezen dienst kunnen wijden, een utopie is. De Kerk is daarom wel genoodzaakt voor deze diensten broeders te benoemen, die zonder bezoldiging dezen arbeid waarnemen. Ze moeten daarom, tenzij zij over eigen middelen te beschikken hebben, wel hun brood verdienen door handel, bedrijf of een gesalarieerd betrekking waar te nemen. Zoo wordt op hen een dubbele last gelegd. Wie het ouderlingen- en diakenenambt niet als een ere-titel beschouwt, maar ernst met de waarneming van zijn ambt maakt, die heeft zooveel tijd en kracht daaraan te geven, dat deze last op den duur niet van hem gevergd worden kan. Niet alleen zijn gezondheid en kracht, maar ook zijn aardsch bedrijf en zijn huizeigen zou er onder lijden gaan. Om aan deze moeilijkheid te ontkomen is er geen andere uitweg, dan dat de Kerk dezen broeders niet voor hun leven, maar voor een zeker aantal jaren de vervulling van deze taak opdraagt en hen daarna uit dien dienst weer ontslaat en anderen in hun plaats stelt. Anders zou men al zeer weinig broeders vinden, die bereid waren dit ambt te aanvaarden of de vervulling van het ambt zou er onder lijden gaan. Wil men ouderlingen en diakenen, die voor hun leven benoemd worden, dan moet men ook deze ambtsdragers, evenals de predikanten, salarieren, voor hun pensioen zorgen en hunne weduwen en wezen onderhouden.

Een tweede grond is, dat wanneer men de ouderlingen en diakenen voor het leven benoemt, daardoor de gelegenheid aan de Kerk benomen wordt om ook de andere gaven, die God de Heere voor dit ambt aan leden der gemeenten geschonken heeft, te gebruiken. Nu staat ook hier de zaak van een predikant anders dan van een ouderling of diaken. Om geschikt te zijn voor het ambt van Dienaar des Woords is een lange en zeer kostbare voorbereiding noodig. Overvloed van personen, die voor dit ambt geschikt zijn, is er niet. Veleer dreigt er telkens een tekort. Het aantal vacaturen is veel grooter dan het aantal beschikbare predikanten of kandidaten. Christus zelf heeft reeds gezegd, dat de velden wat waren om te oogsten, maar dat de arbeiders weinige waren, en ons geleerd den Heer des oogstes te bidden om meer arbeiders uit te zenden. Maar zoo is het niet met degenen, die geschikt zijn voor het ambt van ouderling en diaken. Ook al laten we de vraag in het midden, of het al dan niet gewenscht is, dat er een zekere voorbereiding voor deze ambten zal plaats vinden, in elk geval is deze voorbereiding niet van dien

aard, dat slechts zeer weinigen haar ontvangen kunnen. De gaven voor deze ambten worden veel rijkelijker door den Heere onzen God uitgedeeld in de gemeente. Daarom nu zou de Kerk ook deze gaven en talenten door God geschonken niet mogen gebruiken? Worden de ouderlingen en diakenen voor hun leven benoemd, dan blijven deze gaven ongebruikt. Alleen dan, wanneer er geen personen aanwezig waren, die gaven voor dit ambt ontvangen hadden, zou er reden wezen om degenen, die in dit ambt gesteld waren, niet door anderen te vervangen, maar te continueren. En onze Kerkenorde geeft daartoe volkomen de vrijheid. Want al wordt de geregelde aftreding en vervanging door anderen als regel gesteld, toch wordt aan de Kerkeraaden de vrijheid gelaten om de aftredenden te herkiesen, wanneer het profijt der Kerk zulks vereischt.

En eindelijk komt hierbij als derde grond, dat door deze verplichte aftreding voorkomen kan worden, dat de Kerkeraad een soort tyrannieke macht over de gemeente gaat uitoefenen. Al wordt deze grond niet uitdrukkelijk in onze Kerkenordeningen opgegeven, toch lijdt het wel geen twijfel, dat deze angst voor de kerkelijke tyrannie, die in de Roomsche Kerk zoo zwaar op de gemeente gedrukt had, een der voornaamste oorzaken is geweest, waarom onze Kerken voor de verplichte aftreding der ouderlingen en diakenen waren. Een permanent college, dat het bestuur over de gemeente heeft en waarvan de leden al vitam benoemd worden, loopt altoos gevaar zich zelf een zekere opperhoofheid toe te kennen. En er is geen beter middel om dit kwaad te keeren, dan dat men de leden van zulk een college geregeld laat aftreden en hield daarbij als eisch stelt, dat ze niet terstond herkiesbaar zijn. De Kerkeraad, die de gemeente te representeren heeft, zal daardoor veel nauwer met de gemeente in contact blijven en de invloed, dien de gemeente daardoor op den Kerkeraad kan uitoefenen, zal veel grooter wezen. Het is vooral op dezen grond, dat Prof. Danaeus op de Synode te Middelburg in 1581 de regelmatige aftreding van de Kerkeraadsleden bepleit heeft en ook de nieuwe schrijvers over het Gereformeerde Kerkrecht erkennen volmondig, dat deze verplichte aftreding der Kerkeraadsleden vooral voortvloeit uit de vrees der Gereformeerde Kerken om een kerkelijke tyrannie in de Kerken in te voeren.

Al is er dus geen rechtstreeks Goddelijk bevel in de Schrift te vinden, waaruit deze verplichte aftreding volgt, toch zijn er zeker wel zeer gewichtige gronden, die voor deze verplichte aftreding pleiten. En de Kerk is volkomen bevoegd in hare Kerkenordening zulke bepalingen te maken, mits ze niet in strijd zijn met het Woord van God, wanneer ze voor de goede orde en het profijt der Kerk nuttig zijn en mede kunnen dienen om hetgeen in de Schrift als regel van het kerkelijk leven gesteld wordt, te handhaven en uit te voeren. Want wat Voetius opmerkt bij verschillende van dergelijke bepalingen in onze Kerkenorde, dat wanneer God de Heere een algemeen voorschrift aan de Kerk geeft, de Kerk volkomen gerechtigd is en zelfs verplicht om alle middelen aan te wenden, om dit voorschrift op te volgen, geldt ook hier. Indien nu juist deze verplichte aftreding der Kerkeraadsleden een der beste middelen is gebleken om alle tyrannie over de gemeente tegen te gaan en God de Heere zoo ernstig tegen dit heerschappijvoeren over de gemeente ons waarschuwt, dan ligt daarin mede een volkomen afdoende grond voor de Kerken om zich aan dit middel te houden. Wie het doel wil, wil ook de middelen. Want zonder die middelen zou het doel niet kunnen worden bereikt.

De kerkelijke huwelijksbevestiging.

Oudtijds was de gewoonte, dat de kerkelijke huwelijksbevestiging plaats vond op Zondag in het midden der gemeente. Ons huwelijksformulier gaat dan ook van de gedachte uit, dat de gemeente in haar geheel bij deze plichtigheid tegenwoordig is. Daarom staat in den aanvang: opdat gij, die uwe echtelijke verbintenis in Gods Naam openlijk alhier in de Kerk wilt laten bevestigen: wordt daarna, in de eerste toespraak tot de getrouwen, gevraagd: zijt gij des zins en wilens in dezen heiligen staat alzo te leven, gelijk hij hier betuigt wordt der Christelijke gemeente; en in de vragen aan man en vrouw afzonderlijk luidt het wederom: bekent gij hier voor God en deze zijne heilige gemeente, dat gij genomen hebt en neemt enz. Al deze uitdrukkingen zijn in eigenlijken zin genomen alleen te verstaan, wanneer de huwelijksbevestiging plaats vindt in een wettige samenkomst der gemeente, zoodat des Zondags plaats vindt. Want dan alleen kan gezegd worden, dat de gemeente daar vergaderd is.

Sinds de burgerlijke trouw verplichtend is gesteld en aan de kerkelijke huwelijksbevestiging moet vooraf gaan, is met deze gewoonte, om het huwelijk op den Zondag in de gewone vergadering der gemeente kerkelijk te bevestigen, schier algemeen gebroken. De burgerlijke trouw kan op den Zondag niet plaats vinden, maar moet op een dag in de week geschieden. En waar het nu zeker niet wettelijk is, dat tusschen de burgerlijke trouw en de kerkelijke huwelijksbevestiging meerdere dagen verlopen, omdat de gehuwden eerst na de kerkelijke bevestiging als man en vrouw saam behooren te gaan leven, heeft deze verplichte burgerlijke trouwplechtigheid van zelf tot gevolg gehad, dat de kerkelijke huwelijksbevestiging van den Zondag op een gewonen dag in de week is verschoven. Van een huwelijksbevestiging in een »samenkomst der gemeente« kan dan moeilijk gesproken worden. Behalve den predikant met een enkelen dienstdoenden ouderling en diaken, ziet men alleen het echtpaar, de wederzijdse familie en enkele belangstellende vrienden verschijnen. Het is een aparte dienst, die uitsluitend aan de be-

vestiging van dit huwelijk gewijd is. En de gemeente kan niet verplicht worden geacht voor elke huwelijksbevestiging tegenwoordig te zijn. Er zijn huwelijksbevestigingen, waarbij nauwelijks iemand anders dan de familie aanwezig is.

In hoeverre bij een herziening van onze liturgie hiermede rekening zal moeten gehouden worden, is een vraag, die we thans rusten laten. Maar wel doet zich de vraag voor, of zulk een afzonderlijke dienst, die alleen ter wille van het bruidspaar gehouden wordt, bekostigd moet worden door den Kerkeraad, dan wel door degenen, die het huwelijk kerkelijk willen bevestigen. Hoezeer het toch regel behoort te wezen, dat alle diensten, in de Kerk verricht, liefst zonder geldelijke belooning moeten gedaan worden, toch brengt zulk een afzonderlijke dienst altoos eenige kosten mede. En het is zeker niet billijk, dat deze kosten door de gemeente worden gedragen. Degenen, die hun huwelijk kerkelijk willen laten bevestigen, behooren deze kosten zelf te dragen, althans wanneer zij hiervoor niet te arm zijn.

Nu zou het zeker de meest gewenschte weg wezen, dat door een vrijwillige gave deze kosten gedekt werden. Op een dag, waarop zoo rijke zegen door God geschonken wordt, behoort ook een offer van dankbaarheid voor de Kerk gebracht te worden. En dit offer behoort zoo mild te zijn, dat daarmede meer dan de kosten vergoed werden.

Intusschen wordt deze plicht helaas niet door allen aldus verstaan. De droeve ervaring leert, dat men wel in de Kerk komt om een zegen te vragen, maar zelf met schrielle hand het geringste wat men geven kan, als dankoffert brengt. Er wordt geld te over gegeven aan uitwendige praal; aan bruidskleed en rijtuigen; aan bloemen en feestmaalrijd. Maar voor de Kerk heeft men zoo weinig over, dat de gave soms niet eens de kosten dekt.

Daarom is men noodgedwongen in verschillende Kerken wel tot den maatregel moeten overgaan, dat van degenen, die hun huwelijk willen bevestigen laten, een zekere geldelijke vergoeding van de kosten wordt gevraagd. Te hoog mag dit bedrag natuurlijk niet wezen, want het mag alleen dienen om de noodige onkosten te vergoeden. En voor degenen, die deze som niet betalen kunnen, moet de kerkelijke huwelijksbevestiging gratis verkrijgbaar worden gesteld, zonder dat zij in een enkel opzicht bij de meergegoeden daarom ten achter worden gesteld. Maar mits deze beide voorwaarden in acht worden genomen, is er tegen het vragen van deze vergoeding geen principieel bezwaar. Wie voor de bevestiging van zijn huwelijk een aparten dienst aanvraagt, behoort ook de kosten daarvan te betalen.

Alleenzie de Kerk daarbij wel toe, dat de rijken in geen enkel opzicht worden voortgetrokken bij de armen, want dit zou zeer stellig in strijd zijn met hetgeen de Schrift ons leert. Een huwelijksbevestiging in verschillende klassen, waarbij, naarmate men meer betaalt, de voorrechten ook grooter zijn, het orgel bespeeld wordt, betere stoelen worden gegeven enz. voert in de Kerk een verschil in rang en stand in, wat in de gemeente niet bestaan mag. Evenzeer is het daarom te laken, dat de rijken wel een afzonderlijke huwelijksbeurt kunnen krijgen, maar de niet-betalenden verwezen worden naar een zogenaamde »algemeene trouw«, waarbij tien of meer paren tegelijk in het huwelijk bevestigd worden. Een eindelijk is het ook af te keuren, wanneer men degenen, die betalen, wel in de week wil trouwen, maar degenen, die niet in staat zijn dit te doen, verwijst naar den Zondag, wanneer de gemeente samenkomt, omdat zulk een dienst geen extra kosten medebrengt. Al deze onderscheidingen tusschen »rijken« en »armen« behooren in de Kerk van Christus niet thuis. En vooral de laatste regeling is dubbel ergerlijk, omdat men de armeren dan blootstelt aan de verleiding om feitelijk reeds als man en vrouw te gaan leven, voordat het huwelijk in den Naam des Heeren bevestigd is. Een rijke kan op den dag zelf, waarop zijn huwelijk door de Overheid gesloten wordt, zijn huwelijk ook kerkelijk laten bevestigen. Een arme moet wachten totdat de Zondag is aangebroken.

Regel behoort te wezen, dat de rijkere betalen ook voor de minder goedgevoelden. Daarom heeft de Kerkeraad bij de berekening van de kosten dit zoo te doen, dat degenen, die vermogend zijn, ook betalen voor degenen, die niets kunnen geven. Maar in geen geval mogen de armen bij de rijkere worden achtergesteld. En dat zou feitelijk het geval zijn, wanneer de Kerkeraad degenen, die niet bij machte te zijn de vastgestelde som te betalen, dwong hun huwelijk eerst op Zondag te laten bevestigen.

Vroege doop.

Naar aanleiding van hetgeen we onlangs schreven over de wenschelijkheid om den doop, wanneer deze door de ouders begeerd wordt, niet uit te stellen, ook al wordt op dien Zondag Avondmaal gevierd, omdat de doopsbediening dan zeer wel in de middag- of avondgodsdienst oefening kan plaats vinden, vraagt men ons, of we daarbij wel rekening hebben gehouden met de gewoonte, die in tal van plattelandsgemeenten bestaat, om niet alleen in de morgen, maar ook in de avondgodsdienst oefening gelegenheid te geven aan het Avondmaal deel te nemen.

Dit gebruik was ons zeker niet onbekend, maar dit verandert aan ons antwoord niet. Op zich zelf kan er natuurlijk geen bezwaar tegen bestaan, dat beide sacramenten op één Zondag of zelfs in één beurt bediend worden. In vacante Kerken, waar men naar zelden een Dienaar des Woords kan krijgen, komt dit telkens voor. Want als de doopsbediening niet tegelijk met de Avondmaalsbediening kan plaats vinden, zou het gevolg daarvan wezen, dat de doopsbediening soms weken zou worden uitgesteld. En dat zou zeker in strijd wezen met hetgeen onze Kerkenorde